

LOGOSTIEK

De passer is als symbool zo verbonden met de vrij-metselarij dat je er dadelijk aan denkt als je er een ziet. Een winkelhaak erbij maakt het helemaal af. Zoals wel meer bij de vrijmetselarij hangt er een geur van geheimzinnigheid omheen en betekenen de symbolen van alles. Meestal is de passer iets van de geest en de winkelhaak iets van de materie. Vandaar onze gedachte bij het logo van Adema Architecten uit Dokkum. Het bedrijf is vaak betrokken bij projecten met klassieke panden of panden die klassiek aandoen, van het voormalig hoofdstekantoor in Leeuwarden (nu hotel), het stadhuis van Bolsward (nu museum) tot het nieuwe, maar klassiek uitzijende hotel in Termunterzijl. Het bedrijfslogo valt op: een rood vierkant (feller rood is er niet), met daarin een witte, zeer gestileerde passer die een gedeeltelijke cirkel heeft getekend. Passer en cirkel vormen samen de hoofdletter A. Die letter staat wat rechts van het midden, de cirkel valt daardoor deels buiten het rode vierkant. Mooi gedaan. Als je het plaatje uitvergroot, zijn er subtiele hulplijntjes te zien, alsof ze met potlood zijn gezet. Zou het allemaal een diepere betekenis hebben?

„Ons logo is vrij lang geleden een keer gemaakt in Autocad”, laat Cynthia The van het architectenbureau weten. Autocad is een populair tekenprogramma in de bouwwereld. „Dat verklaart alle lijntjes.” En de passer dan? „Die staat voor zowel het ontwerp als het ambacht. Beiden zijn voor ons nog steeds erg belangrijk. Al gaat het tekenen tegenwoordig niet meer met de passer, maar met de computer. Overigens werken we aan een nieuwe versie van ons logo, maar die is nog niet gereed.” Architectengereedschap waar slim een letter van is gemaakt, kortom. Tenzij er toch een diepere betekenis in dit logo zit die ze voor ons geheimhouden.

ASING WALTHAUS

Adviesprijs benzine van 2,30 euro in zicht

DEN HAAG De adviesprijs voor benzine in Nederland blijft stijgen en de 2,30 euro per liter Euro95 komt inmiddels in zicht. Volgens consumentenorganisatie UnitedConsumers staat de adviesprijs voor een liter Euro95 vrijdag op 2,288 euro. Dat was maandag nog 2,260 euro. In juni vorig jaar bereikte de adviesprijs nog een recordniveau van iets meer dan 2,50 euro. De adviesprijs voor een liter diesel is nu 2,088 euro. Dat was

begin deze week nog 2,025 euro. De adviesprijzen van de grote oliemaatschappijen worden vrijwel alleen langs snelwegen gevraagd, want pomphouders elders kunnen afwijken. Daar liggen brandstofprijzen vaak lager. De olieprijsen worden vooral gestuurd door de productiebeperkingen van Saudi-Arabië en Rusland, terwijl de wereldwijde vraag dit jaar naar een recordniveau kan stijgen. In het vierde kwartaal dreigt daardoor een groot gat te ontstaan tussen vraag en aanbod.

Heineken zet weer een brouwerij op in Mexico

AMSTERDAM Heineken investeert 430 miljoen euro in een nieuwe brouwerij in Mexico. Met deze eerste brouwerij in de staat Yucatán hoopt het Nederlandse concern aan de groeiende vraag naar zijn bieren in de regio te voldoen. Heineken, dat in Mexico zo'n 18.000 medewerkers heeft, verwacht dat de nieuwe brouwerij voor 2000 extra banen zal zorgen. Volgens de brouwer zal de nieuwe brouwerij, die in een voorstad van Mérida verrijst, ook

uitgerust zijn met voor Mexico nieuwe technologieën voor het hergebruik van water en het gebruik van hernieuwbare energie. In 2026 moet de nieuwe vestiging beginnen met de bierproductie. Volgens topman Dolf van den Brink is Mexico een van de belangrijkste markten voor Heineken, dat er onder andere merken Dos Equis en Sol verkoopt. „Deze investering is van strategisch belang. Het is vormgegeven om de groei aan te jagen en de kansen op de Mexicaanse markt te grijpen.”

HERSTEL

In het bericht over de verduurzaming van de motorsport dat gisteren in deze krant stond, is abusievelijk de verkeerde naam van het betrokken raceteam genoemd. Dit was niet KTM Racing, maar Ten Kate Racing. Onze excuses. De hoofdredactie.

De koffie krijg je er in een kopje in plaats van een vervuilend kartonnen bekertje, printen doet bijna niemand meer en op het dak liggen 2600 zonnepanelen die meer energie opwekken dan de fabriek nodig heeft. De duurzame ambities van Europrovyl, producent van kunststof kozijnen in Leeuwarden, zijn groot. „En we moatte ek wol”, zegt directeur Jan Slagman. „Dit is de nije realiteit.” Toch knaagt het ook een beetje. Al die duurzame maatregelen zijn mooi maar uiteindelijk is kunststof een product van de fossiele industrie, gemaakt van uit aardolie gewonnen grondstoffen. Het zijn niet de koffiebekertjes of de a4'tjes die bij Europrovyl het meeste drukken op klimaat en milieu: nee, het is het product zelf. Slagman is de eerste om dat te erkennen. „Materiaal en enerzjy. Dat binne foar ús de grutte klappen.” Wil hij Europrovyl echt verduurzamen, dan zal hij daar iets moeten doen. „En dêr wolle we ek yn foaroprinne.”

Dat gaat in kleine stappen. Je kleurt niet zo maar van grijs naar groen. Het is telkens weer kijken waar je een volgende ingreep kan doen om te verduurzamen. Slagman zelf stapte in 2021 in dat proces toen hij door de VHZ Groep, het moederbedrijf van Europrovyl, gevraagd werd om een plan voor duurzaamheid en innovatie voor het bedrijf vorm te geven. Samen met een jonge collega, Erik Fledderus (inmiddels in dienst bij Circulair Fryslân), begon hij in kaart te brengen wat ze allemaal konden doen. De twee hadden een klik waardoor ze samen veel verder kwamen dan alleen. „Ik kin it echt allinnich mar oanriede om gear te wurkjen mei in jongere kollega. Hy kaam krekt fan skoalle mar hie in hiel soad kennis. Wylst ik folle better wit hoe it yn it bedriuw rint en mear ynfloed ha die ik brûke kin om in plan fierder te bringen.” Voor Slagman was het wel een stap in het diepe. „Mar ast yn de direksjekeamer sitten bliuwt feroaret der ek neat.”

In hun onderzoek, en de ingrepen die daaruit voortkwamen, zaten de koffiebekertjes en a4'tjes bij maar bijvoorbeeld ook het verpakkingsmateriaal van Kömmerling, de Duitse leverancier van de kunststof profielen. Die profielen zijn van PVC en 6,5 meter lang. In de fabriek in Leeuwarden worden daaruit de verschillende onderdelen van een kozijn worden gehaakt. Al die profielen worden geleverd in grote met plastic omwikkelde cassettes. „We ha in soad leart oer ús eigen ôffal”, vertelt Slagman. „We wisten eins net wat dêrmei barde. En wa is der eins ferantwurdlik foar? It is faaks 'out of sight, out of mind'. Wy tinke der oars oer.

De kunststofindustrie heeft niet bepaald een groen en duurzaam imago. Maar dat wat grijs is toch echt groen kan worden, laat kunststofkozijnenfabrikant Europrovyl in Leeuwarden in rap tempo zien. „Dit is it plak wêr't ik echt ympakt meitsje kin.”

WILBERT ELTING

Wy wolle dat krekt witte.” Het idee was dat al die folie bij de afvalwerker wel een goede herbestemming zou krijgen. Maar Slagman en Fledderus ontdekten dat het materiaal grotendeels in de verbrandingsoven belandde. Met afvalwerker Omrin keken ze naar nieuwe circulaire ketens en ze gingen in gesprek met de producent. Kon die dat verpakkingsmateriaal niet terugnemen? „En no giet it werom en wurdt it herbrúkt foar nije ferpakkingen.” Resultaat: binnen een jaar meer dan 50 procent minder afval. „It giet echt om grutte hoeveelheden. Achterôf tinkst: wat is it eins simpel. Mar witst it past as de kennis hast.” Het verhaal van de verpakkingen laat ook iets anders zien: wil je als bedrijf echt verduurzamen, dan ben je afhankelijk van de anderen in de keten. „Wy assemblearje hjir. We meitsje sels neat út grûnstoffen. Dus as we dat duosumer meitsje wolle, moat dat mei de partijen foar ús yn 'e keten.”

Die samenwerking zorgde ook voor de meest recente groene stap: een kozijn van fossielvrij en gerecycled PVC. Van buiten is het niet anders dan de reguliere variant. Maar van binnen zit het verschil. Slagman laat een dwarsdoorsnede zien. Waar bij het reguliere profiel de binnenkant wit is, is de structuur van het fossielvrije kozijn grijs. „It is makke fan saachôffal út 'e fabryk en âlde kezingen”, legt Slagman uit. De buitenzijde is van hernieuwbaar materiaal: kunststof gemaakt van tall-olie. „Dat helje se ûnder mear út nullebeammen en dêr meitsje se etyleen fan, in grûnstof foar keunststof. Foar safier't wy witte is dat yn 'e wrâld noch nea earder brûkt foar kezingen. It is in frij nij produkt.” „It is eins it bêste fan twa wrâlden”, zegt Slagman. „Oan de iene kant joust dyn ôffal in plak en oan de oare kant brûkst nije duosumematerialen.” Toch was het nog niet zo gemakkelijk om het voor elkaar te krijgen. De samenvoeging van beide materialen is best complex. „Gelokkich seach de produsint de needsaak ek. Dy is ek wol ambisjeus. Mar it is ek wol hoe wy ús rol sjogge. We wolle ek oaren bewege om te bewegen. We wolle harren 'pushe' om ús te helpen yn ús ambysjes.” Voor nu is de fossielvrije optie nog wel duurder. „Dat is altyd sa mei ynnovaasjes. Yn it begjin is it gewoan djoerder. Dêrom moatte we ek opskale. As de produksje omheech giet, dan is it op termyn konkurrearjend. Mar dat duorret echt noch wol in pear jier.” Daarvoor is de kozijnenfabrikant ook afhankelijk van de partijen na hen in de keten. Want ze kunnen wel een duurzamer alternatief ontwikkelen, er moeten ook bouwbedrijven en projectontwikkelaars zijn die het in willen kopen. Slagman ziet daarin wel een verschuiving. „Sjochst stadich oan wol it besef ûntstean dat it oars moat. En de ien is der ek fierder mei as de oar. Mar sirkulêre bou moat de noarm wurde en dat hat ek wol konsekwinsjes. Sjochst echt in transysje. Mar it is ek kompleks. Der is net ien knop wêr'tst oan draaie kinst. In soad hat ek te krijen mei regeljouwing. Der moatte regels komme om die feroaring yn gong te

Kan een producent van kunststof kozijnen duurzaam zijn?

Jan Slagman van Europrovyl met een profiel van fossielvrij en gerecycled PVC. De grijze binnenkant van het profiel is van het gerecyclede materiaal.

FOTO: HOGE NOORDEN/JACOB VAN ESSEN

setten. En dan kin it ek hurd. Sjoch mar nei gasleas bouwen. Dat koe earst ek net, sei eltsenien. Binnen in heal jier wie it gjin probleem mear.”

Europrovyl heeft niet het alleenrecht op de fossielvrije profielen. Andere producenten die hun profielen bij Kömmerling betrekken, kunnen het ook gebruiken. „It soe ek raar wêze as in oar it net brûke mei. Dan hast ek net it bêste mei de wrâld foar eagen. Bedriuwskundich sjoen is it ideaal om it foar je sels te hâlden. Mar dat is net it beste.”

Overigens is het nou ook weer niet zo dat een concurrent zomaar met de profielen aan de slag kan. Om aan te tonen dat je producten duurzaam en circulair zijn, moet je aan allerlei eisen voldoen en die aan kunnen tonen met certificaten. „Wy ha ús claims mei data ûnderboud. Dat hat in oar net.” Het is ook een van de grootste uitdagingen voor wie zijn bedrijf duurzamer in wil richten. „It is hiel komplekse mearje. En it is djoer en it kostet in soad tiid om it allegearre goed te krijen. Dêr moatte je wol de romte foar ha.”

En je moet er vooral ook de uitdaging en het belang van inzien. Voor Slagman is dat de reden waarom hij zich hier zo vol voor inzet. Voor hem komt de wil om te verduurzamen voort uit intrinsieke motivatie. „We moatte allegearre ús stapkes sette. Doch ik it

perfekt? Absolút net. Mar ik probearje it wol.”

Slagman doet dat niet alleen in zijn bedrijf maar ook in zijn persoonlijk leven. Hij let op wat hij eet en probeert veel tweedehands te kopen. „Nije lego foar de bern bygelyks. Wêrom is dat nedich? Twaddehânsk is it like moai.” Ook was hij er al vroeg bij met zijn huis. „Wy ha yn 2014 al in biobased hûs bout. In hûs fan safolle mooglik natuerlike materialen en mei sa min mooglik ynstallaasjes. Die hast yn sa’n hûs ek net nedich, it leefklimaat is der troch hoe it boud is al folle better. We ha it úteinlik ferkocht mar ik mis it binnenklimaat noch hieltyd.”

Overigens zaten er in zijn duurzame huis wel kunststof kozijnen. Kunststof heeft qua duurzaamheid een slechte naam maar dat vindt Slagman onterecht. „Ik bin hielendal foar hout. As it yn ‘e konstruksje is. As it yn oanrekking komt mei de eleminten dan wurdt it in hiel oare situaasje. Dan moatte je safolle dwaan om it goed te hâlden. De ferve dy’t je der opsmarre is ek net sulc goed guod bygelyks.”

En toch. Iemand die zo begaan is met duurzaamheid. Die had ook een andere stap kunnen zetten. Naar een duurzaam bedrijf bijvoorbeeld. „Ik wurd der wol faker nei frege. Mar sa as ik it sjoch is dit it plak wêr’t ik echt ympakt meitsje kin. Hjir kin ik wat feroarje. En dêr set it my graach foar yn. Dat

fyn ik folle moaier.”

Met de fossielvrije kozijnen heeft Europrovyl een grote duurzame stap gezet. „Binne we no klear?”, vraagt Slagman retorisch. „Nee, we moatte echt noch stappen sette. Mar we wolle it foaral ek sjen litte. Dat it kin en dat der minsken binne dy’t it wolle.”

Slagman is na twee jaar innoveren nu bij Europrovyl teruggekeerd als commercieel directeur in Leeuwarden. Hij geeft inmiddels regelmatig lezingen over verduurzaming in de kozijnenindustrie. „Ik jou in soad presintaasjes by klanten. De measten binne by de tredde slide al ôfheakke, sa kompleks is it dan al. Dat doch ik ek om te triggerjen. Net om se te pesten. Letter komme se der dan wol wer by. Sa gean we allegearre foarút. Stapke foar stapke.”

Eerste toepassing

De eerste toepassing van de kozijnen van fossielvrij en gerecycled PVC is dit najaar in het nieuwbouwproject Tuindershof Zuid in Pijnacker. Bouwbedrijf Heijmans plaatst ze daar in een aantal woningen. „Heijmans is ek sa’n bedriuw dat it belang hjir fan ynsjocht”, zegt Europrovyl-directeur Jan Slagman. Het gebruik van de duurzame kozijnen bespaart de uitstoot van 8500 kilo CO2. Dat staat gelijk aan 56 vluchten van Amsterdam naar Parijs.

“
SIRKULÊRE BOU
MOAT DE NOARM
WURDE EN DAT HAT
KONSEKWINSJES